

DIGITALNI ARHIV GEODETSKE UPRAVE REPUBLIKE SLOVENIJE

Boštjan Pucelj, Geodetska uprava Republike Slovenije

Geodetska uprava Republike Slovenije (v nadaljevanju GURS) je organ v sestavi Ministrstva za okolje in prostor. Njeno poslanstvo je zagotoviti kakovostno uradno prostorsko podatkovno infrastrukturo in sistem zemljiške administracije ter svojim uporabnikom nuditi učinkovite storitve in uradne prostorske podatke na način, ki ustrezajo visokim standardom geoinformacijsko usposobljene sodobne družbe. GURS opravlja upravne, strokovne, tehnične in nadzorstvene naloge v zvezi s povezovanjem baz prostorskih podatkov ter izvaja različne projekte s področja nepremičnin. V delovno področje Geodetske uprave sodijo naloge državne geodetske službe, ki obsegajo vzpostavitev, vodenje in vzdrževanje zbirke podatkov na področju osnovnega geodetskega sistema, nepremičnin (zemljiški kataster, kataster stavb), državne meje, prostorskih enot in hišnih števil, katastra gospodarske javne infrastrukture ter topografskega in kartografskega sistema.

Pri vzdrževanju evidenc in vodenju postopkov nastajajo številni analogni dokumenti, ki se arhivirajo na posameznih območnih izpostavah. Najbolj obsežen arhiv je arhiv zemljiškega katastra, ki predstavlja uradno evidenco zemljišč oziroma zemljiških parcel. Dokumenti nastajajo od vzpostavitve t.i. reambulančnega katastra v obdobju 1867–1882 do danes. Digitalizacija je danes nepogrešljiv proces pri posodabljanju procesov in načinu vodenja uradnih evidenc. Priprava projekta digitalizacije arhivskih dokumentov GURSa se je začela leta 2000, sam projekt pa se je zaključil leta 2019. Trenutno se v digitalnem arhivu nahaja triindvajset milijonov strani digitalnih dokumentov geodetskih storitev. Projekt digitalizacije arhivske dokumentacije je del informacijske prenove nepremičninskih evidenc, ki ga je sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz Evropskega sklada za regionalni razvoj (v letih 2017–2019) in se je izvajal v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014–2020.

Začetki zemljiškega katastra na Slovenskem segajo v prvo polovico 19. stoletja, ko so nastali tudi prvi dokumenti, ki danes predstavljajo del arhiva. Z vsako spremembo v prostoru so se izdelali dokumenti, ki so bili nato arhivirani. S spremembo zakonodaje, s spremembo pristojnosti geodetske službe (lokalna, državna), z menjavo političnih sistemov (Avstro-Ogrska, Jugoslavija, Slovenija), s tehničnim razvojem in rešitvami se je spremenila tudi struktura, vsebina in oblika dokumentov. V začetnem obdobju je dokumentacija za uvedbo spremembe v katastru obsegal le nekaj strani (skice), danes pa elaborati vsebujejo več 10 strani (lahko tudi več 1000) različnih vsebin, kot so vloga, pooblastilo, zapisnik, skica, prikaz sprememb, odločba, obvestilo. Danes se arhiv analognih dokumentov GURS-a nahaja na 37 lokacijah po državi, ki je razdeljena na 2698 katastrskih občin, 5.713.872 parcel in zajema 1.188.946 stavb (oz. 1.884.400 delov stavb). Dnevno okoli 150 upravnih referentov in 300 geodetskih podjetij ustvarja nove dokumente.

Potrebe po digitalizaciji arhiva zemljiškega katastra se pojavila okoli leta 2000, predvsem zaradi povpraševanja geodetskih izvajalcev, ki morajo pri svojem delu upoštevati podatke preteklih postopkov. V tem času je Slovenija že imela v celoti izpostavljen informacijski sistem zemljiškega katastra, vključujoč digitalne opisne in grafične podatke. Osnovna izhodišča vzpostavitve sistema digitalnega arhiva so: centralno vodenje, vzdrževanje in izdajanje podatkov; dostop podatkov preko intraneta/interneta; hiter dostop do določenih skupin podatkov; optimalno upravljanje (iskanje, pregledovanje, tiskanje, shranjevanje).

Cilj digitalizacije je bil, da je vsebina v klasičnem arhivu identična digitalnemu. To pomeni, da so zagotovljeni vsebinski in tehnični pogoji ter nastavitve, da lahko uporabljamo digitalni arhiv kot nadomestek klasičnega (tiskanje dokumentov, celovitost dokumentov). Za zagotovitev dolgoročne, kvalitetne in enotno digitalno gradivo so bila poleg dogovorjenih tehničnih lastnosti datotek oz.

skenogramov napisana tudi vsebinska navodila, da bi vse geodetske izpostave in zunanji izvajalci na enak način pripravili in digitalizirali gradivo.

Večina arhiva GURS se nanaša na elaborate, ki so urejeni po času nastanka v okviru ene katastrske občine in se fizično nahajajo v omarah ali policah na eni nekdanji krajevno pristojni izpostavi geodetske uprave. V enem elaboratu so združeni dokumenti enega geodetskega oziroma katastrskega postopka. Elaborat je tako celotna dokumentacija o katastrskih postopkih v zvezi s posamezno spremembo, z vsemi dokumenti, ki dokumentirajo postopek spremembe podatkov, za hranjenje in vzdrževanje katerih je pristojna geodetska služba. Dokumenti elaborata so nastali v različnih časovnih obdobjih, z različnimi tehnikami, v različnih formatih, oznakah in na različnih medijih. Zato se je ena ključnih priprav na digitalizacijo nanašala na oblikovanje optimalnih skupin istovrstnih dokumentov (skica, zapisnik, odločba, zapisniki tahimetričnih meritev ipd.) in zagotavljanje razpoznavnosti vsebine. Elaborati, ki so nastali po 1. 1. 2014 imajo vse dokumente opremljene z zaznamki. Trenutno je v arhivu 1.407.575 elaboratov zemljiškega katastra in 277.548 elaboratov katastra stavb (na dan 24. 8. 2020). Grafične spremembe zemljiškega katastra so se vrsovale na zemljiškokatastrske načrt in indikacijske skice. Standarden list načrta je velik 71,5 cm x 58 cm in je praviloma v merilu 1:2880. Od uveljavitve digitalnih katastrskih načrtov v uradni rabi, je geodetska uprava leta 2009 zaključila z vzdrževanjem klasičnih katastrskih načrtov. Ti so postali arhivsko gradivo.

Zaključek

V letu 2019 je GURS zaključila digitalizacijo arhiva zemljiškega katastra in katastra stavb. To nam je uspelo v projektu eProstor (informacijska prenova nepremičninskih evidenc), ko smo s pomočjo zunanjega izvajalca digitalizirali preostanek klasičnega arhiva (zunanji izvajalec je prevzemal, digitaliziral in obdelal 650.000 strani gradiva mesečno). Digitalna arhiv GURSa omogoča 24-urna dostopnost za izvajalce geodetskih storitev (vsak dan) ob enem pa ostaja dokumentarno gradivo nepoškodovano. Digitalizirani so bili vsi dokumenti trajnega značaja in vseh velikosti (tudi do formata A0). Datoteke vključujejo optično prepoznavanje znakov (OCR) in zaznamke.

Konec leta 2019 je bilo v bazi podatkov GURS 23.116.700 dokumentov. Od tega 20.210.945 dokumentov zemljiškega katastra, 2.729.657 katastra stavb, 75.000 ZKN, 59.430 DPA in približno 40.000 gospodarske javne infrastrukture. Letno se zaradi novih elaboratov baza podatkov poveča za 500.000 dokumentov katastra stavb oz. zemljiškega katastra. Priliv elaboratov je cca 3000 elaboratov na mesec. Skupna kapaciteta podatkov je preko 5TB podatkov. Podatki so shranjeni na strežnikih Ministrstva za javno upravo na dveh lokacijah, kar zagotavlja varnost podatkov. Razvite nove informacijske rešitve so omogočile, da so se v procese digitalizacije vključili tudi referenti na geodetskih upravah in geodetski izvajalci. Aplikacija za urejanje digitalnih elaboratov UDE je brezplačno na voljo geodetskim izvajalcem, ki od leta 2015 poleg papirne oblike na geodetsko upravo oddajo tudi digitalni zapis elaboratov. Vsi novi elaborati se digitalizirajo na lokacijah geodetskih uprav tekoče in so v podatkovni bazi najkasneje v 2 tednih od dokončnosti postopka. Razvili smo tudi aplikacijo eZKN, ki omogoča javno in brezplačno vpogledovanje ZKN vsem uporabnikom. Nedigitaliziran je ostal arhiv registra prostorskih enot (hišne številke, ipd), katerega dokumenti najprej potrebujejo natančno metodologijo vodenja digitalnega arhiva. Ta projekt je trenutno v teku.

Izpostava Območna geodetska uprava Novo mesto je ena izmed 38ih delov GURSa. Uslužbenci smo sodelovali tako v razvoju, testiranjih in prvih implementacijah. Smo tudi prva izpostava, ki je v celoti uredila digitalni arhiv brez manjkajočih elaboratov, kljub temu, da imamo najbolj obsežen arhiv v državi po številu elaboratov zemljiškega katastra (102.605 elaboratov). Klasični del arhiva se še vedno nahaja na lokaciji Območne geodetske uprave Novo mesto. Pri urejanju in kontroli gradiva smo našli tudi skice zunanje podobe cerkva oz. zvonikov, ki so jih risali geodeti na terenu. Zvoniki so se uporabljali za orientacijo meritve v prostoru.